

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Serbest Gündem

Değerli Delegeler;

Türkiye Büyük Millet Meclisi komitesinde sizlerin komite direktörlüğünü yapacak olmamızdan dolayı onur duyduğumuzu belirtmek isteriz. TBMM prosedürü normal bir Birleşmiş Milletler komitesinden daha farklı şekilde işlese de genel olarak özellikleri birbirine benzerdir. İlk gün yapılacak olan eğitim oturumunda sizlere prosedürü detaylı şekilde anlatacağımızdan emin olabilirsiniz. Komitenin gündem maddesi olmadığından dolayı ülke gündeminde ki konulardan önergeler vermeniz ile işleyecek bu komitede sizler için konuşulmasını gerektiğini düşündüğümüz 3 örnek önerge belirledik. Bu önergeler konuşulduktan sonra konuşulması gerektiğini düşündüğünüz konuları konuşarak komite işleyişini siz delegeler belirleyeceksiniz. Verdiğimiz konularda size rehber olacak bu çalışma kağıdını okumak dışında kendi partinizin görüşlerini benimseyerek çözümler bulmanızı öneriyoruz. Yaşayabileceğiniz en mükemmel 3 günü yaşamak için çözüm odaklı ve mantıklı önergeler üzerinde çalışmanızı tavsiye ediyoruz.

Yardıma ihtiyacınız olursa;

Ulaş Dalkıran

ulasdalkiran@outlook.com

Samet Aba

sametaba1903@gmail.com

Melda Karataş

meltemeldali@gmail.com

Konuşulması Gereken Konular:

- Kaz Dağları
- Akkuyu Nükleer Güç Santrali
- Suriyeli Mültecilerin İadesi

KAZ DAĞLARI

Kaz Dağları'nda, Kanadalı Alamos Gold şirketi tarafından Çanakkale'nin Kirazlı köyünde yürütülen altın madeni projesi için 195 bin ağaç kesildi. Ancak maden faaliyetinin yarattığı çevre felaketi bununla sınırlı kalmayacak. Maden işletmeye açıldığında siyanürle yapılacak ayrıştırma faaliyeti, çevre ve sağlıkla ilgili çok ciddi risklere yol açacak. Peki bu riskler neler?

Kirazlı maden projesi için yapılacak işlem nedir?

İşletme açıldığında altın çıkartıldıktan sonra ayrıştırma işlemine tabi tutulması gerekiyor. Bu işlem için 20 bin ton siyanür kullanılacak. Bu miktardaki siyanür Bandırma Limanı'ndan taşınacak. Siyanürün kullanımının yanı sıra limandan taşınması da ciddi bir risk olarak görülüyor. Altın, açık ocak siyanür havuzlarında ayrıştırılacak.

Çanakkale Belediye Başkan Yardımcısı Rebiye Ünüvar'a göre 72 milyon ton cevher dinamitlerle patlatılıp işlenecek. Bunun 26 milyon tonu siyanür ile işlem görecek.

Siyanür işlemi sırasında sadece altın çözölmeyecek. Bu işlem sırasında ayrıca arsenik, antimon, kurşun, kadmiyum, krom gibi binlerce ton ağır metal de çözölecek.

Altın madenciliğinden su ve toprak nasıl etkilenecek?

Altın madenciliğinin yapıldığı alanlar, bir zamanlar ormanlar ve temiz su kaynaklarına ev sahipliği yaparken, bu faaliyetten sonra kratere dönüşmüş dağlar, üzerinde canlıların yaşayamadığı araziler, kirlenmiş on binlerce kilometre akarsu ve yüzlerce göle dönüşüyor. Madencilik alanları incelendiğinde genellikle ay yüzeyine benzer bir görüntüde olan, bitkiden yoksun, kırık kaya ile kaplı ve kirlı bölgeler olması dikkat çekiyor. Açık maden çukurları yer yüzeyinin deformasyonuna ve çökmesine neden oluyor. Su kaynakları ise atık havuzlarından gerçekleşen sızıntılar, havuzların yıkılması, taşması ve benzeri kazalar ya da atıkların doğrudan nehirlere ve denizlere dökölmesi, asit maden drenajı gibi pek çok farklı süreçle birlikte kirleniyor.

Kirazlı Maden Projesi ile ilgili devam eden hukuki süreç için hazırlanan uzmanlar raporunda bu durumun yaşandığı farklı örneklere yer veriliyor.

Raporda, örneğin ABD'nin Montana eyaletinde faaliyet gösteren Pegasus Gold'un 1997'de aleyhine açılan bir davada yer altı suyuna verdiği zarar nedeniyle 34 milyon dolar tutarında bir masraf yaparak ek bir su arıtma tesisi kurmayı, bir halk sağlığı araştırması yapmayı ve diğer önlemleri almayı kabul etmek zorunda kaldığı belirtiliyor.

Altının çıkartılmasının ardından ise bölgede yüzlerce hatta binlerce metre derinliğe ve genişliğe ulaşabilen açık çukurlar ve atık kitleleri kalıyor. Genellikle yer altı su düzeyinden daha derinde olan bu çukurların aktif bir pompalama olmadığı sürece suyla dolup yapay göllere dönüştüğü, bu çukurların çok hızlı şekilde toksik özellik kazanabildiği ve asidik göllere dönüştüğü bildiriliyor.

Öte yandan su kirliliğinin yanı sıra ayrıştırma işlemi sırasında halkın su kaynaklarının tükenmesine neden olabilecek miktarda da su tüketiliyor. Örneğin Kirazlı altın madeninde 1 gram altın için 4 ton su kullanılacak.

Vahşi hayvanlara ve ekosisteme etkisi nedir?

Vahşi hayvanlar özellikle de bir dinlenme noktası arayan göçmen kuşlar için bir çekim alanı oluşturan toksik göller ve madenciliğin kirlettiği su kaynakları, doğal

yaşam açısından ciddi bir tehdit oluşturuyor. Örneğin, Avustralya Nortpareks'de 1995'de geręekleřen bir atk havuzu kazasının ardından şirket yetkilileri tarafından maden yakınında 100 ölü kuşun bulunduğu bildirildi. Ancak, daha sonra yapılan sayımda bin 583 ölü kuş tespit edildi. Dört ay sonra yapılan izlemede ise ölü kuş sayısı 2700'e çıktı.

Balıkların memelilere göre siyanüre daha hassas olduğu belirtiliyor. Kirazlı madeniyle ilgili uzmanlar raporunda, kronik ve akut maruziyetin çok sayıda balığın ölümüne, hayatta kalabilenlerde ise toksik madde birikimine neden olduğu belirtiliyor. Maden atıklarının akarsulara dökölmesinin ardından çok sayıda memeli hayvan, özellikle sığır ölümü de geręekleřiyor.

Tarımsal faaliyet nasıl etkilenecek?

Yörede yapılacak altın madencilęi sonucu tarımsal faaliyet de zarar görecek. Toprak ve su kaynaklarının kirlenmesiyle tarımsal üretimde verim ve kalite kaybı yaşanacak. Çanakkale'de tarımdan geğinen nüfus yüzde 50'nin üzerinde. Madencilik faaliyetlerinin yapılacağı proje alanının sınırları içinde yer alan Atikhisar Barajı su toplama havzası ile Çanakkale, Kepez, Karacaören ve Özbek ovalarına ait 5 bin 200 hektar tarım arazisi sulanıyor. Bu bölgelerde nektarin, şeftali, elma ve kiraz üretimi yapılıyor.

Çanakkale İli, Türkiye'deki toplam üretim miktarlarına göre, şeftali (nektarin) üretiminde yüzde 24.83 ile birinci sırada, diğer şeftali çeşitlerinde ise yüzde 14.98 ile ikinci sırada yer alıyor. İlde tarımı yapılan ürünlerden 44'ü, üretim miktarları bakımından Türkiye sıralamasında ilk 10'a giriyor. Bayramiç Beyazı, Bayramiç Elması ve Ezine Peyniri bölgenin coğrafi tescilli ürünleri.

Burada siyanürle yapılacak ayrıştırma işlemleri sonucunda tarım topraklarında ağır metal kirliliği yaşanacak. Verim, kalite ve pazar değerindeki kayıplar sonucu, ekonomisi tarıma dayalı bölgede tarımsal üretimden elde edilen gelir azalacak. Yaşanacak gelir azalması sonucu çiftçilerin sabit tesis yatırımları zarar görecek. Bu da üretim kayıplarına, kırsaldan kente olan göçlerin artmasına ve sosyal problemlere neden olacak.

Sonuç olarak ekonomisi çoğunlukla dışa bağımlı hale gelen Türkiye'nin tarımsal üretimine darbe vuracak.

Siyanür hangi hastalıkların habercisi? İnsan sağlığına etkisi nedir?

Siyanürün zehirli bir madde olduğu herkes tarafından bilinen bir geręek. Halk Sağlığı Uzmanı Prof. Dr. Nilay Etiler, siyanürün yüksek miktarda alındığında akut

zehirlenmeye yol açtığına dikkat çekiyor. Etiler'e göre bu da kısa sürede kalp ve beyni etkileyerek koma ve ardından da ölüme yol açabiliyor. Uzun süreli ve daha düşük düzeylerde maruz kalma sonucunda ise kronik zehirlenme ortaya çıkıyor. Bu tabloda, solunum güçlüğü, kusma, kan tablosunda değişim, baş ağrısı, tiroid bezinde büyüme gibi durumlar gözleniyor. Kanda siyanür düzeyi yüksek olduğunda el ve ayak parmaklarında zayıflık, yürüme güçlüğü, işitme sorunları, görmede bozukluk görülüyor. Siyanürün kanser yapıcı etkisi saptanmasa da üreme sistemi üzerine etkileri sonucunda doğumsal bozukluklara neden olabiliyor.

Siyanür işlemi sırasında altınla birlikte çözülen çinko, nikel, bakır, demir, arsenik gibi ağır metallerin de insan sağlığına ciddi etkileri söz konusu. Bu metallerin yer altı ve yer üstü sularına ya da toprağa bulaşması, insanlara gıda ve su yoluyla geçebileceği anlamına geliyor. Ayrıca besi hayvanları da bu durumdan etkileniyor. Hayvansal gıdalar ile de insanlara bulaşıyor.

2011 yılında Kütahya'da Eti Gümüş tesislerinde gerçekleşen kaza sonucu atık havuzunun çökmesiyle 25 milyon ton siyanür ve diğer toksik maddeleri içeren su ovaya yayılmıştı. Bugün hala o bölgede hayvanların zehirlenerek öldüğü biliniyor.

Kanada Hükümeti siyanür kullanımının insan ve çevre sağlığı açısından ciddi bir sakınca taşıdığını açıkça belirtiyor. Konuya dikkat çeken Türk Tabipler Birliği, bugün Kanada Tabipler Birliği'ne bir mektup gönderdi. Mektupta siyanür kullanımına ilişkin riskler karşısında iş birliği çağrısında bulunuldu.

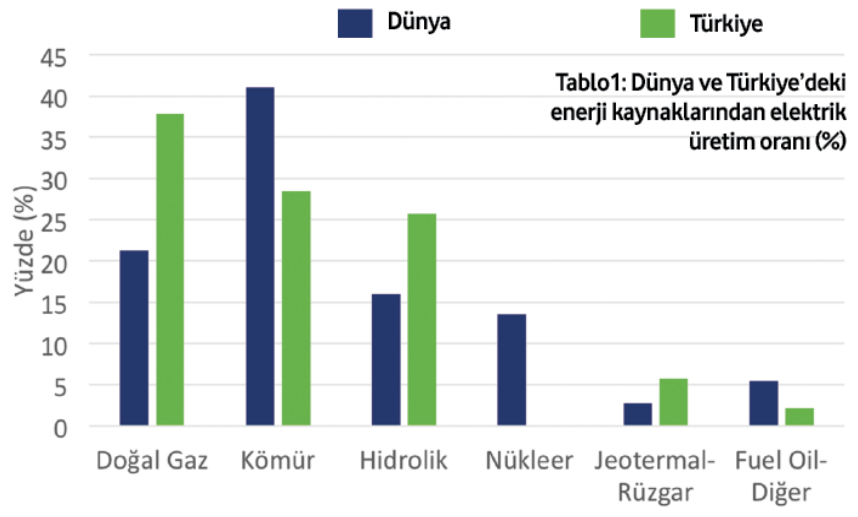
Akkuyu Nükleer Santral

Akkuyu Nükleer Güç Santrali, Mersin ilinin Gülnar ilçesinde bulunan Yanışlı mahallesinin Akkuyu mevkiinde inşa edilecek olan nükleer enerji santrali. İnşasının tamamlanması halinde Türkiye'nin ilk nükleer enerji santrali olacaktır. Akkuyu sahası, imzalanan ikili devletlerarası anlaşma sonucunda Rus kamu şirketi Atomstroyexport'a bedelsiz olarak teslim edilmiştir. Rus kamu şirketi buraya kendi bulacağı finansal kaynaklarla nükleer santral inşa edecek ve ürettiği elektriği 15 senelik alım garantisi ile Türk tarafına satacaktır. Santralin ne zaman devreye alınacağına ilişkin kesin tarihler bulunmamaktadır. 1200 MWe'lık dört üniteden oluşacak ve 4800 MWe'lık kurulu gücü ile tek başına Türkiye'nin elektrik üretiminin yaklaşık %6'sını karşılayabilecektir.

Tarihte Akkuyu Nükleer Güç Santrali İnşaatı

1999'da gecikmeli ve 2000 yılında iptal edilen projenin aslen 3.000 MW üretmesi planlanmıştır. İlk birim 2006'da, ikincisi Aralık 2007'de devreye alındı. İlk ünitenin 2019'un ikinci yarısında ilk kritikliğini sağlaması bekleniyor.

Kalan üç ünite, 2020'de ticari faaliyete başladığında, geri kalan üç ünite yıllık aralıklarla çevrimiçi olacak.

25 Temmuz— Basbakan Bülent Ecevit, Akkuyu'da yapılması planlanan nükleer enerji santraline yönelik ihalenin iptal edildiğini açıkladı. Ecevit, Bakanlar Kurulu toplantısı sonrasında yaptığı açıklamada, su anda nükleer enerji santralini inşa edecek yeterli kaynağın olmaması nedeniyle projenin ileri bir tarihe ertelendiğini söyledi.

Nükleer yakıt ne kadar enerji verir?

Nükleer santralde kullanılan nükleer yakıtın bir kilosu; iki vagon kömür (100.000 kg) veya iki tank dolusu petrol (600.000 kg) yakılarak üretilen enerji kadar enerji verir, bundan dolayı, nükleer enerji hem daha ucuz hem de daha verimlidir.

Nükleer enerjinin avantajları nelerdir?

1. Kullanılan yakıt enerjisi yoğun bir kaynaktır. (bkz: Nükleer yakıt ne kadar enerji verir?)
2. Kullanılmış yakıt yeniden işlendikten sonra faydalı ürünleri tekrar yakıt olarak kullanılabilir.
3. Nükleer santral, "sera etkisi" oluşturmaz. Her yıl Avrupa'daki nükleer santraller işletilmesi ile 700 milyon ton, Japonya'daki NGS'lerin işletilmesi ile de 270 milyon ton karbondioksitin (CO₂) havaya salınması önlenmiştir.
4. Nükleer santrallerde üretilen elektriğin maliyeti, diğer santrallerde üretilen elektriğin maliyetinden daha düşüktür.

Nükleer güç santralinin çevresinde yaşayan halka olabilecek radyasyon etkisi nedir?

Nükleer güç santrali doğayı kirletmez. NGS'nin çevreye yapacağı radyasyon etkisi; petrol, kömür ve akaryakıt ile çalışan, zararlı maddeleri havaya atan elektrik santrallerin etkisine nazaran daha düşüktür. NGS kapalı üretim döngüsü olan bir tesistir. Santralde kullanılan yakıt nükleer güç santral binasının içindeki

havuzda belli bir süre tutulur ve sonra bu yakıt çok mukavemetli ve zırhlanmış konteynırların içinde kullanılmış yakıtı yeniden işleme tesisine taşınır. NGS'den havaya yalnızca temizlenmiş hava bırakılır.

NGS'NİN ÇEVREDE YAŞAYAN HALKA VE ÇEVREYE ETKİSİ

NÜKLEER GÜÇ SANTRALİ			
İyonlaştırıcı Radyasyon Etkisi Olan Konular		İyonlaştırıcı Radyasyon Etkisi Olmayan Konular	
Normal İşletme Hali	Acil Durum (Ciddi Kaza Sonrası) İşletme Hali	Termal Etki	Kimyasal Etki
NGS'nin normal işletmesi sırasında çalışan personele, halka ve çevreye olabilecek iyonlaştırıcı radyasyon etkisi, ulusal ve uluslararası normlarda belirlenmiş mümkün olan kabul edilebilir en alt seviyede radyasyon dozlarını aşmayacak şekilde tasarlanmıştır.	NGS, iyonlaştırıcı radyasyona neden olabilecek kaza olasılıklarını, ortadan kaldıran bir şekilde tasarlanmıştır. Halkın ve çevrenin güvenliği Türk, Rus ve uluslararası standartlar ile yönetmeliklerin şartlarının ve tavsiyelerinin yerine getirilmesiyle güvence altına alınmıştır (NGS Güvenlik Bölümüne bakınız)	Beklenen maksimum etki, yoğunlaştırıcı soğutma için kullanılan sistemden kaynaklanmaktadır. Bu sistemin işletilmesinin NGS'nin bitişğinde olan arazinin iklimine, a bir etki dahi, yapmadığı da gösterilmiştir.	NGS Projesi'nde kabul edilen yöntemler ve teknik tasarım sayesinde kirlenici maddelerin NGS'den çevreye ve sulara bırakılması önlenmektedir.

Nükleer Güç Santrali hakkında olumlu yaklaşımlara rağmen TMMOB Yönetim Kurulu'nun AKKUYU Nükleer Güç Santrali İzleme Komisyonu, Akkuyu Nükleer Güç Santrali Güncel Durum Raporu'nu yayınladı. Bu rapor ardından projeye yaklaşımlar saflığını yitirdi.

Raporu göre Akkuyu NGS'de üretilecek enerji Türkiye genelinden yüzde 275 oranına kadar daha pahalı satılacağından ve elde edilecek gelir döviz olarak yurt dışına gönderileceğinden, Akkuyu NGS ile elektrik üretiminde Türkiye'nin dışa bağımlılığı da artacak.

Dünyanın enerji ve özelde elektrik enerjisi sektörü temelden bir değişim/dönüşüm içerisinde olduğu vurgulanan raporda santralle ilgili şu bulgulara yer verildi:

- Güneş ve rüzgâr başta olmak üzere yenilenebilir kaynakları, enerji depolama sistemleri ile birlikte kullanılarak başat üretim kaynaklarını oluşturduğu, bugüne kadar baz yük santralleri olarak kabul edilen fosil yakıtlı termik santrallerin işletmesinde esneklik sağlanarak bu sisteme adapte edilmeye çalışıldığı bir döneme girilmiştir. Dağınık bir sistem yapısı oluşturulmaya başlanmıştır.

- Nükleer enerji santrallerine sahip ülkeler yeni NGS yapma planlarını askıya almakta ve/veya yapılacak santral sayısını kısıtlamakta, ayrıca yaşanan NGS'lerini de işletme lisansları varken kapatma yönüne girmektedirler. Bu uygulamada Almanya ve ABD başı çekmektedir.

Nükleerden vazgeçen ülkeler

- İsviçre 3 yeni nükleer reaktör planını iptal etti ve 2034 yılına kadar nükleer santrallerini kapatacağını açıkladı.
- Almanya hükümeti 7 santrali kapattı ve 2022 yılına kadar da santrallerin aşamalı olarak devre dışı bırakılması planlanıyor.
- Çin hükümeti nükleer santral planlarını askıya aldı.
- İtalya'da nükleer santral kurulması konusu referanduma taşındı.
- Rusya'nın Orta Menzilli Nükleer Kuvvetler Anlaşması'ndan çekilmesini öngören yasa yürürlüğe girdi.

- Tüm dünyada yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretiminin artırılması hızla devam etmektedir. Yenilenebilir kaynakların çevreye olumsuz etkilerinin daha az olmaları nedeni ile birçok ülkede fosil yakıtlı santraller ve nükleer santraller yenilenebilir enerji kaynaklı santrallerle ikame edilmektedirler.
- Yenilenebilir kaynaklara dayalı santrallerin ekipmanlarındaki teknolojik gelişmeler ve ucuzlamalar sonucunda tüm ülkelerde elektrik fiyatları düşme eğilimine girmiş ve bu durum da birim üretim maliyeti yüksek olan nükleer santral projelerinin iptal edilmelerine neden olmuştur. Yapımına başlanan bir kısım nükleer santral projeleri durdurulmuştur.
- Enerji verimliliği ve tasarrufu tüm dünyada elektrik tüketiminin yönetilmesinde en önemli konu haline gelmiştir. Öyle ki bir kısım ülkelerde enerji verimliliği bir nevi elektrik üretim tesisi gibi yatırım projesi olarak kabul edilmektedir.
- Nükleer atık sorunu ve nükleer santrallerin sökülmesinin aşırı yüksek maliyetleri nedeni ile bir kısım ülkeler bu sorunun nasıl çözülebileceği konusunda büyük çabalar harcamaktadır. Bu çabaların yüksek maliyetlere karşın sonuca ulaşamaması, bazı ülkeleri süren projelerden vazgeçmeye zorlamıştır.

- Nükleer santrallerde meydana gelen kazalar nükleer güvenlik kriterlerinde büyük revizyonlara neden olmuş ve bu durum, nükleer santral yatırım maliyetlerini aşırı derecede yükseltmiştir.

Bugün için kW başına en yüksek yatırım maliyeti nükleer santrallere aittir. Nükleer santrallerde oluşan kazaların sonuçlarının sadece santral ile sınırlı kalmadığı, etkilerinin gerek coğrafi olarak yaygın, süre olarak uzun vadeli ve her açıdan son derece yüksek maliyetli olduğu da dünyada

yaşanan büyük nükleer santral kazaları ile ortaya çıkmıştır. Yaşanan felaketler, nükleer santraller söz konusu olduğunda, olağandışı

durumla karşı karşıya kalan ülkenin acil durumları önleme ve bu tür durumlara müdahale etme kapasitesinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Dünyada Nükleer Güç Santralleri

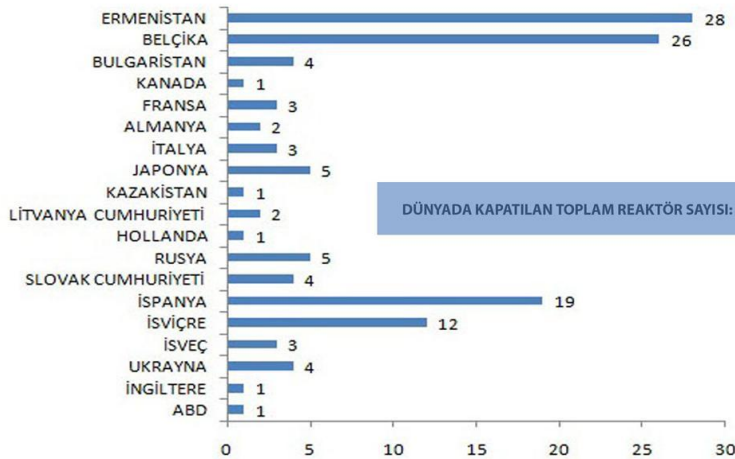
Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı verilerine göre dünyada 31 ülkede 450 nükleer reaktör işletme halindedir (22 Mayıs 2018). 2017 yılı itibariyle dünya genelinde elektrik

üretiminin yaklaşık %11'i 2477 TWh ile nükleer santrallerden sağlanmıştır. 18 ülkede 59 nükleer reaktör inşası da devam etmektedir.

Nükleer santrale sahip ülkeler ve santral sayıları

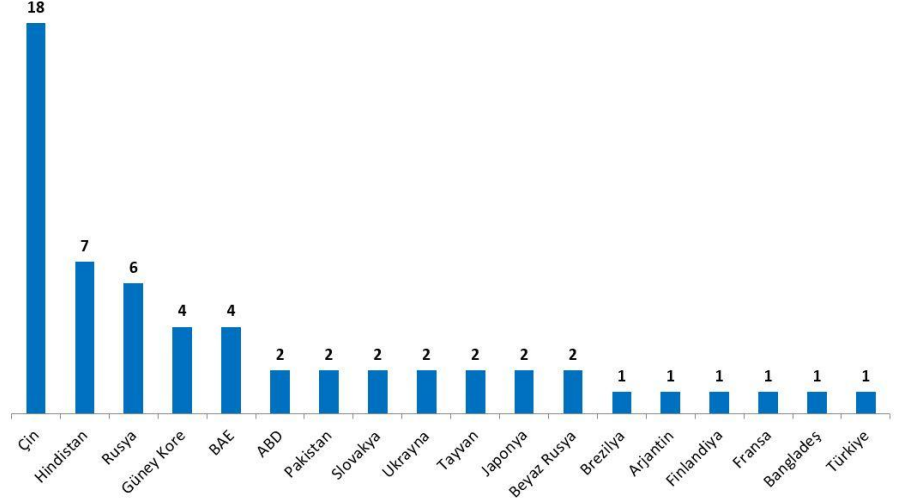
ÜLKELERE GÖRE KAPATILAN REAKTÖR SAYISI

ABD’de 99 nükleer reaktör işletmede bulunmaktadır. 2017 yılında elektrik üretiminin %20’si nükleer santrallerden karşılamıştır. 2 Nükleer reaktör inşa halindedir.

Nükleer santral inşa eden ülkeler

Rusya’da 37 nükleer reaktör işletme halindedir. Rusya elektrik üretiminin yaklaşık %17’sini nükleer santrallerden karşılamakta olup 6 nükleer reaktörün inşasını devam ettirmektedir .

Çin Halk Cumhuriyeti’nde 39 nükleer reaktör işletmektedir. Çin elektrik üretiminin %3.5’ini nükleer enerjiden karşılamaktadır. Çin nükleer santralleri yerileştirme noktasında önemli adımlar atmış olup, şuanda kendi nükleer santral tasarımına sahip olmakla kalmayıp uluslararası piyasaya kendi tasarımı reaktörleri pazarlamaktadır.

Birleşik Krallıkta 15 nükleer reaktör işletme halindedir ve üretilen elektriğin %20’si nükleer santrallerden karşılanmaktadır. Birleşik Krallık 2006’da yayımladığı politika belgesine göre toplam 16 GW’lık yeni nükleer santral yapmayı planlamaktadır.

Fransa’da 58 nükleer reaktör işletme halindedir. Elektrik üretiminin %72’si nükleer santrallerden karşılanmaktadır. 1 nükleer reaktör de inşaat halindedir.

Nükleer Santral Temelinde Çatlak

TAEK, kısa süre önce bir kanun hükmünde kararname ile Nükleer Düzenleme Kurumu oluşturuldu. Kurul, santralle ilgili inşaat aşamasından başlayarak gerekli denetleme ve düzenlemeleri yapacaktır.

Rosatom; yaz döneminde 80 metre eninde, 80 metre boyunda yaklaşık 3 metre yüksekliğinde reaktörün oturacağı temeli atmak üzere mesai verdi. Temel alanı belli büyüklükte parçalara bölündü ve beton döküldü. Ancak, bazı bölümlerde çatlaklar oluştu. İlk çatlak temmuz ayında tespit edildi. Beton konusunda uzmanlardan ve değişik üniversitelerde görev yapan akademisyenlerden danışman kadrosu bulunan TAEK, saha denetimlerinde çatlağı tespit etti ve müdahalede bulundu. Sorunlu beton kırıldı. Yeniden atıldı.

İzleyen günlerde, bir kez daha denetimlerde bazı bölümlerde çatlak olduğu saptandı. TAEK, talimat verdi ve çatlak olan bölüm tümüyle kırıldı ve yeniden yapıldı. Santralde son durum ne? Bin 200 megavatlık ilk ünitenin, reaktörün oturacağı “baz temel” olarak anılan bölümünde beton işi tümüyle tamamlandı. Şimdi, kota kadar olan bölümün inşaatı devam ediyor. Daha sonra tonlarca ağırlığındaki bir uçağın çarpmasına dayanıklı 80 metre yüksekliğinde bir bina inşa edilecek. Bu binada 1.5 metre ve 1.2 metre kalınlığında betonlar kullanılacak. Bu bina, kubbeli olacak.

Suriyeli Mültecilerin İadesi

Türkiye'deki Suriyeliler ilk aşamada sadece sınır illerinde ikamet ederken, zaman içinde ülkenin büyük kısmına dağılmıştır. İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre Türkiye'de sadece 8 ilde Suriyeli yaşamamaktadır. Ancak yine de sığınmacıların önemli bir kısmı, bazı büyük şehirler göz ardı edilecek olursa, sınır illerinde yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla, sınır illerinde yaşayan yaklaşık 10 milyonluk nüfus bir anda 1,2 milyona yaklaşan bir nüfusu ağırlamak durumunda kalmıştır. Bu durumun sınır illeri başta olmak üzere Türkiye genelinde etkilerinin olması kaçınılmazdır. Bu etkileri toplumsal, ekonomik, siyasi, güvenlik ve temel hizmetler üzerindeki etkiler şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

1-Toplumsal Etkiler

Türkiye'deki Suriyeliler konusu her şeyden önce bir sosyal uyum sorunudur. Sığınmacılar ile yerel halk arasında farklı dil, kültür ve yaşam tarzından kaynaklanan sorunlar yerel tepkinin en önemli nedenidir. Bunun yanı sıra, çok eşliliğin ortaya çıkması, buna bağlı boşanmaların artması, kadın ve çocuk istismarının yaşanması, bazı şehirlerde etnik ve mezhepsel kutuplaşmaları körüklemesi ya da yaratması, çarpık yapılaşma ortaya çıkan toplumsal etkiler arasında sayılabilir. Türkiye'deki sınır illerinde genel olarak muhafazakar bir kültür hakimdir. Bunu sarsan gelişmelere karşı yerel halk tepki geliştirmektedir. Bu doğrultuda ortaya çıkan en önemli gelişme yaşlı veya genç bekar ya da evli Türk erkeklerin genç Suriyelilerle evlenmesidir. Bu durum en yoğun olarak Kilis, Şanlıurfa ve Hatay'da yaşanmakta ve kadınlar başta olmak üzere yerel halk arasında tepkiye neden olmaktadır. Her üç ilde de Suriyeli gelin meselesi yüzünden boşanmalar artmış durumdadır. Resmi kayıtlarda Suriyelilerle evlilik yüksek gözükmesine de gerçek rakam çok daha fazladır. Zira Suriyelilerle evlilikler genelde dini nikah yoluyla gerçekleşmektedir. Örneğin Kilis'te boşanmaların yaklaşık %20'sinin Suriyeliler nedeniyle gerçekleştiği belirtilmektedir. Kadınlar kocalarını kaybetme korkusunun üzerlerinde baskı yarattığını ifade etmekte ve Suriyelileri kocalarının aklını çelmekle suçlamaktadırlar. En kötüsü Suriyelilerle evlendirme konusu maddi çıkar sağlama aracına dönüşmüştür. Evlenmek isteyen erkekler aracılara başvurmakta ve aracılara ücret ödenmektedir. Evliliklerde Suriyeli aileye başlık parası ödenmektedir. Kızlarını evlendirme

Suriyeli aile açısından hem para kazanma hem de kızlarının hayatını kurtarmanın aracı olarak görülmektedir. Bu durum özellikle Şanlıurfa ve Kilis'te yoğun olarak yaşanmaktadır. Bu konunun bir diğer boyutu çocuk yaştaki kızların istismarıdır. Zira evlendirilen Suriyeliler arasında çocuk yaşıta olanlar da bulunmaktadır. Şehir merkezlerinde yaşayan Suriyeliler düşük kira ödemek için genelde kenar mahalleleri tercih etmektedir. Zaten olumsuz koşullarda olan evlerde birkaç aile birlikte kalabilmektedir. Bu durum her şeyden önce çarpık yapılaşma ve gecekondulaşmayı teşvik etmektedir. Yerel halk gelir beklentisi ile evlerinin üstüne, yanına kaçak, sağlıksız ve düzensiz yapılar inşa etmektedir. Bu da zaten var olan çarpık kentleşme sorununu derinleştirmektedir. Bu durum ile bağlantılı olarak karşılaşılan diğer bir sosyal etki Suriyelilerin yaşadığı koşulların her türlü yasa dışı işe bulaşmaları açısından müsait zemin hazırlamasıdır. Suriyeli genç erkekler uyuşturucu kullanımı ve satışı açısından istismara açıkken kadınlar da fuhuş tehdidine maruz kalmaktadır. Sığınmacıların yarattığı bir diğer sosyal problem çocuk işçiliğidir. Kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların küçük bir bölümü eğitim alabilmektedir. Bunun birinci nedeni devlet ya da sivil toplum kuruluşlarının henüz bu imkanı yeterince sunamamasıdır. Bunun kadar etkili bir diğer faktör Suriyeli ailelerin çocuklarını eğitime göndermekten ziyade çalışmaya yönlendirmesidir. Paraya olan ihtiyaç nedeniyle çocuklar her alanda çalıştırılmaktadır. Sokaklarda farklı ürünler satan çocuklar bu işin görünen yüzüdür. Bunun yanı sıra Suriyeli çocuklar çeşitli dükkanlarda çırak ve üretim yapan fabrikalarda ucuz işgücü olarak çalıştırılmaktadır. Bazı sınır illerinde yaşanan bir diğer kaygı demografik değişimin yaşanması ve bunun yarattığı güvensizlik hissidir. Bu etki her ilde olmasa da Kilis ve Hatay başta olmak üzere Şanlıurfa, Gaziantep gibi illerde söz konusudur. Kilis bu açıdan çok çarpıcı bir örnektir. Çok büyük oranda Türkmen şehri olan Kilis'te yerel halk kendi şehirlerinde azınlık durumuna düştükleri hissi içindedir. Suriyelilerin bir kısmı Türkmen olsa da büyük çoğunluğu Arap kökenlidir. Hatay'da da Arap Alevi nüfusun kaygı içinde olduğunu söylemek mümkündür. Suriyelilerin büyük çoğunluğunun Sünni olması şehirdeki hassas demografik yapıyı değiştirmekte ve bu da Arap Aleviler arasında güvensizlik hissi yaratmaktadır.

2- Ekonomik Etkiler

Suriyelilerin ekonomik alandaki etkilerine genel olarak bakıldığında risk ve fırsatların iç içe geçtiği bir tablo söz konusudur. Suriyelilerin genelde Türk ekonomisine özelde ise yerel ekonomiye belli açılardan katkı sunduğu söylenebilir. Sığınmacıların ekonomik olarak bütün şehirlerde yarattığı ortak etki kiraların artışıdır. Bu durum ev sahipleri açısından fırsat yaratırken, kiracılar için sıkıntı doğurmaktadır. Kiraların artması ile bağlantılı olarak sınır illerinde kiralık ev bulmak son derece zorlaşmıştır. Ev sahipleri evlerini Suriyelilere vermek istemektedir. Birçok görüşmede evde kalan eski kiracıların çıkarılarak evlerin Suriyelilere daha yüksek fiyatla kiraya verildiği ifade edilmiştir. Suriyelilerin yarattığı talebin ev sahipleri tarafından fırsat olarak kullanıldığı görülmektedir. Sınır illerinde bir diğer ekonomik etki hayat pahalılığının ortaya çıkmasıdır. Talep arttıkça temel gıda maddeleri, ev fiyatları yükselmiştir. Bu nedenlerle Gaziantep ve Kilis gibi illerde enflasyon oranı Türkiye ortalamasının üzerinde çıkmaktadır. Ekonomik alanda en fazla dile getirilen ikinci şikayet Suriyelilerin sanayide, tarımda ve küçük çaplı işletmelerde kaçak yollarla ucuz işgücü olarak çalıştırılmasıdır. ORSAM'ın anket çalışmasına dayalı olarak Suriyelilerin Türkiye'ye ekonomik etkisini inceleyen raporundaki bulgulara göre sınır illerinde işini kaybedenlerin %40 ile %100'ü arasında değişen oranlardaki bölümü "Suriyeliler nedeni ile işini kaybettiğine" inanmaktadır. Bu durum yerel halk arasında iş fırsatlarının ellerinden alındığı şeklinde bir tepkiye neden olmaktadır. Gerçek duruma bakıldığında sığınmacıların işgücü piyasasına girmesinin hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir. Sınır illerindeki firmalar Suriyelilerin işgücü piyasasına girmesini istemekte ancak bunun yasal bir çerçeveye kavuşturulması gerektiğini düşünmektedir. Zira iş kazaları yaşanması durumunda ortaya çıkacak sorunlar, yerel halk arasında işlerinin elinden alındığına ilişkin artan tepki, bunun yaratacağı sosyal patlama

riski işadamlarını kaygılandırmaktadır. Bunun yanında kayıt dışı işçi çalıştıran ve çalıştırmayan firmalar arasında haksız rekabet yaşanması ve işgücü piyasasının uzun vadede bozulması riskinin ortaya çıkması da kaygıya neden olmaktadır. Diğer taraftan özellikle Gaziantep ve Kahramanmaraş gibi illerde yeni işgücü girdisine ciddi şekilde ihtiyaç duyulmaktadır. Yerel halkın iş fırsatlarının elinden alındığına ilişkin iki farklı görüşe şahit olunmuştur. İş dünyası ile yapılan görüşmelerde esasen yerel halkın tarım sektörü ya da fabrikalarda işçi olarak çalışmak istemediği ve bu alanda işgücüne büyük ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla Suriyeliler yerel halkın iş fırsatlarını elinden almamakta, tersine vasıfsız işgücü gerektiren iş kollarındaki açığı kapatmaktadır. Buna karşın halk ve işçilerle görüşüldüğünde yerel halkın işten çıkarılarak yerine Suriyelilerin alındığı tepkisi dile getirilmiştir. Yerel işçiler farklı nedenlerle işini kaybetse dahi bunun sığınmacılar nedeniyle gerçekleştiği şeklinde bir algıya sahiptir. Dolayısıyla halkın iş fırsatlarının elinden alındığı konusunun gerçeklik payı olmakla birlikte algı boyutu da söz konusudur. Suriyelilerin kaçak çalıştırılmasının yarattığı en önemli sorunlardan biri düşük ücretlerle çalıştırılmaları ve bunun uzun vadede işgücü piyasalarında yaratması muhtemel etkidir. Bütün bunlara karşın Suriyelilerin ekonomiye farklı açılardan katkı sunduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'nin kamplarda yaşayan Suriyelilere ve Suriye içine yaptığı insani yardımların büyük çoğunluğu yerel firmalar üzerinden sağlanmaktadır. Tüm dünyadan Suriye'ye giden yardım malzemeleri de sınır illerindeki firmalar tarafından karşılanmaktadır. Bu durum özellikle tekstil, gıda alanlarında faaliyet gösteren firmalar açısından fırsat yaratmıştır. Bunun dışında tüm dünyadan Suriye'ye giden yardım malzemeleri sınır illerindeki firmalar tarafından karşılanmaktadır. Bu da hem üretimin artmasını hem de iç savaşla birlikte sıkıntı yaşayan ihracatın toparlanmasını sağlamaktadır. Örneğin Gaziantep'in Suriye'ye ihracatı 2011 yılında 133 milyon dolar iken bu rakam 2013 yılında 278 milyon dolara çıkmıştır. Suriyelilerin büyük çoğunluğunu kırsal ve alt gelir seviyesindeki kesimler oluştursa da başta Halep'ten olmak üzere yatırımcı ve tüccar kesimin de Türkiye'ye yerleştiği görülmektedir. Bu açıdan Mersin öne çıkmaktadır. Üst gelir grubuna mensup Suriyeliler eskiden kalma ticari bağlantıları ve limanın sunduğu ticaret imkanı nedeniyle Mersin'i tercih etmektedir. Bunun yanında limanın sunduğu ticaret imkanı da zengin Suriyelileri Mersin'e çekmektedir. Bu konuda öne çıkan bir diğer il Gaziantep'tir. Gaziantep Ticaret Odası'na kayıtlı Suriyeli firma sayısı

2011 yılı sonrasında ciddi artış göstermiştir. Suriye’den sermaye akışındaki artışa rağmen bir görüşe göre Suriyelilerin Türkiye’ye yatırımı konusunda daha büyük fırsatlar kaçırılmıştır. Gaziantep Sanayi Odası’na göre Suriye’den yaklaşık 25 milyar dolar Kıbrıs Rum Kesimi bankaları üzerinden Avrupa’ya gitmiştir. Suriyelilerin 2014 yılı itibarıyla Türkiye’ye taşıdığı yatırımın boyutu kritik bir etki yapacak düzeyde değildir, ancak bu konuda ciddi bir potansiyel söz konusudur. Suriyelilerin sağladığı bir diğer katkı Ortadoğu ülkeleri ile son derece iyi bağlantılara sahip Halepli tüccarların Türkiye’den ticaret yapmasıdır. Tüccarlar Türkiye mallarını sahip oldukları iş bağlantıları üzerinden Ortadoğu pazarına ulaştırmaktadır. Son olarak, Suriyelilerin sınır illerindeki yatırım ortamına da olumlu katkı yapması söz konusudur. Yatırımcının dikkat ettiği faktörlerin başında işgücü potansiyeli gelmektedir. Bu doğrultuda Suriyelilerle birlikte işgücünün artması sınır illerindeki yatırımlara katkı yapabilir. Sığınmacılar küçük çapta olsa da üretime katılmaya başlamıştır. Suriyelilerin açtığı dükkânlar, fırınlar, ayakkabı üretimi yapan işletmeler ekonomiye katkı sunmaktadır. Bu tarz küçük çaplı işletmelerden genelde Suriyeliler alışveriş yapmaktadır ki bu durum Suriyelilerin kendi alıştikları tarzda ürün satan dükkânları tercih etmeleri göz önüne alındığında anlaşılabilir bir gelişmedir. Fakat bu işletmelere ilişkin bir diğer tespit birçoğunun kaçak olmasıdır. Bu durum yerel esnaf arasında haksız rekabet ortamı doğmasından dolayı tepki yaratmaktadır. Bu nedenle de sınır illerinde Suriyeli esnaf ile yerel esnaf arasında birçok tartışma yaşanmıştır. Sınır illerinde kaçakçılık iç savaş öncesinde de var olan bir durumdur. Ancak kriz ile beraber kaçakçılığın boyutu artmıştır. Ayrıca daha önce geniş bir kesimin faydalandığı kaçakçılıktan sınırlı sayıda aile nemalanmaya başlamıştır. Bu durum özellikle Kilis için geçerlidir. Suriye’deki kriz öncesinde kaçakçılık Kilis ekonomisi açısından “dumansız fabrika” olarak nitelenmekteydi. Kilisli aileler araçları ile gittikleri Suriye’den depolarını benzinle doldurup alabildikleri kadar ürünle Türkiye’ye dönmekteydi. Bu şekilde geçimlerini sağlayacak düzeyde bir gelir elde etmekteydiler. İç savaş sonrasında güvenlik sorunu nedeniyle bu imkân ortadan kalkmıştır. Ancak sınırdaki köyler büyük çaplı kaçakçılık yapmaya başlamıştır. Böylece geniş kesimin düşük miktarda gelir ettiği kaçakçılığın yerini sınırlı bir kesimin büyük miktarda gelir elde etmesi almıştır. Makro ekonomik açıdan bakıldığında, Suriyelilerin genel bütçe ve işsizlik rakamlarına etkisi olduğu görülmektedir. Türkiye bütçesinden Suriyeliler için harcanan para 4,5 milyar doları bulmuştur. Bunun yanı sıra 2014 Kasım ayı içinde açıklanan

rakamlar ile işsizlik oranı 10,1 ile çift haneye ulaşmıştır. Bu yükselişte Suriyelilerin işgücü piyasasına girişinin etkisinin olması ihtimal dâhilindedir.

Tablo 2. Model Sonuçlarının İncelenen Şehirlere Göre Karşılaştırılması

	Net Göç Oranı	İthalat	İhracat	Öğretmen Başına Öğrenci	Toplam Erişim	Enflasyon
Gaziantep	+0.40%	-10%	-18%	-19%	-12%	-2.1%
Hatay	+0.25%	0%	+24%	-5%	0%	-1.8%
Samandağ	+0.52%	+39%	+45%	-16%	-11%	-1.4%
Kilis	+0.51%	+55%	+68%	-13%	-6%	-1.0%
Adana	+0.43%	0%	-13%	-6%	0%	-0.6%
Mersin	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kahramanmaraş	+0.07%	-6%	-4%	0%	-7%	-0.4%
Osmaniye	+0.52%	0%	0%	-16%	0%	-0.35%
Mardin	+0.05%	-9%	-10%	0%	0%	-0.45%

Not: "+" işaret Suriyeli mülteciler olmasaydı ilgili değişkenin değerinin yüksek olacağı anlamına gelmektedir. Benzer biçimde, "-" işaret Suriyeli mülteciler olmasaydı ilgili değişkenin değerinin düşük olacağı anlamına gelmektedir. "0%" Suriyeli mülteciler olmasaydı ilgili değişkenin değerinde önemli bir değişim olmazdı anlamına gelmektedir.

3-Siyasi ve Güvenlik Etkileri

Türkiye'deki Suriyelilerin siyasi etkisine iki farklı açıdan yaklaşılabilir. Birincisi Suriyelilerin Türkiye'deki siyasi ortama etkisidir. Yerel halk ile çatışma riskinin doğması, yerel halk arasında artan güvenlik kaygısı ve siyasi kutuplaşma yaratması bu etkiler arasında sayılabilir. Buna karşılık Türkiye'deki siyasi ortam da Suriyelilere bakışı belirleyen faktörlerden biridir. Siyasi tercihler kimi zaman Suriyelilere daha müsamahalı yaklaşmayı sağlamaktadır. Tersine, Suriyelilerle doğrudan muhatap olmayan halk arasında sırf siyasi tercih sebebiyle tepki ortaya çıkabilmektedir. Bu açıdan Suriyeliler meselesinin ülkede siyasi kutuplaşmayı besleyen bir unsur olduğunu da söylemek mümkündür. Sığınmacıların yaratması muhtemel en ciddi güvenlik riski yerel halk arasında var olan tepkinin bir provokasyon neticesinde şiddet içeren kitlesel tepkiye dönüşmesidir. Bunun ufak örnekleri neredeyse her sınır ilinde yaşanmaktadır. Mevcut sürecin devamı durumunda Gaziantep ve Kahramanmaraş'ta 2014 Temmuz ayında yaşanan olayların diğer sınır illerinde de görülmesi ihtimal dâhilindedir. Yerel halktan gelen tepkilerin en tehlikeli sonucu ise Suriyelilerin örgütlenerek kendi adalet ve güvenliklerini sağlama ihtiyacı hissetmesidir. Son dönemde Suriyeliler arasında kendilerini korumak için ortak hareket etme ve örgütlenme konusu tartışılmaya başlanmıştır. Bu da ufak çapta adli olayların kitlesel tartışmalara dönüşmesine neden olmaktadır. Suriyelilerin örgütlenmesi ise müsamahalı kesimlerin dahi tepkisini artırmakta ve iki toplumun giderek kutuplaşmasına neden olmaktadır. Bu durum bütünleşme açısından zorluk yaratmaktadır. Yerel halkın en büyük korkularından biri kendilerini terör saldırılarına açık hissetmesidir. Suriyeliler arasında provokasyon çıkartmak ya

da Türkiye'yi cezalandırmak isteyecek kişilerin olabileceği düşüncesi yerleşmiştir. Suriyeliler arasında rahatlıkla Esad'a bağlı kişiler, IŞİD üyeleri ya da PKK'lıların olabileceği korkusu hakimdir. Bu durum özellikle sınır kasabalarında ve Kilis, Şanlıurfa gibi sınıra yakın illerde daha yaygındır. Sığınmacıların karıştığı adli vakaların veya terör eylemlerin yaşanması ise tüm Suriyelilere bakışı kritik biçimde değiştirebilecektir. Bu da daha büyük güvenlik risklerini beraberinde getirebileceğinden dikkatle izlenmesinde fayda vardır. Şehirlerde yaşayan sığınmacılar kenar mahallelerde bir arada yaşamlarını sürdürmektedir. Bu durum her şeyden önce uyum sürecini zorlaştırmaktadır ve orta ve uzun vadede güvenlik sorunlarının doğmasına neden olabilecek bir zemin hazırlamaktadır. Bunun yanı sıra zor koşullar altında yaşıyor olmaları her türlü suç ve şiddet ortamının doğup gelişmesi açısından uygun koşullar sunmaktadır. Eğitim almamış, düşük gelir seviyesine sahip, dışlanmışlık hissi içinde kimlik bunalımı yaşayan gençlerin ileriki dönemde pek çok suçun kaynağını oluşturacağı söylenebilir. Yerel halkın ifadesiyle önlem alınmaz ise yakın zamanda mafyanın, hırsızlığın kaynağını bu kayıp nesiller oluşturacaktır. Bu da şu an hissedilmese de çok da uzun olmayan bir vadede yeni güvenlik riskleri doğması anlamına gelmektedir.

4-Temel Hizmetler Üzerindeki Etkileri

Kamplarda yaşayan Suriyeliler sağlık ve eğitim gibi temel hizmetleri alma konusunda sıkıntı yaşamamaktadır. Kamp dışındaki Suriyeliler ise kayıt yaptırmaları durumunda devlet hastanelerinden ücretsiz şekilde faydalanmaktadır. Sınır illerindeki devlet hastaneleri toplam hizmetin %30 ile %40'ı arasında bir oranda Suriyelilere hizmet vermektedir. Bu nedenle sınır illerindeki devlet hastanelerinde kapasite sorunu yaşanmaktadır. Buralarda sadece Türkiye'deki sığınmacılar değil, Suriye'de yaşayan ve çatışmalar nedeniyle yaralanan kişiler de tedavi edilmektedir. Bu nedenle hem fiziki şartlar hem de sağlık çalışanları açısından kapasite sorunu yaşanmaktadır. Hizmet alamadığını düşünen yerel halk da tepki geliştirmektedir. Sağlık hizmetleri ile bağlantılı bir diğer etki toplum sağlığının olumsuz etkilenmesidir. Türkiye'de görülmeyen bazı hastalıklar ve aşıları dahi kaldırılan çocuk felci sınır illerinde görülür hale gelmiştir. Bu kapsamda sınır illerinde 0-5 yaş grubu çocukların tamamına çocuk felci aşısı yapılmıştır. Bunun yanında kızamık ve şark çibani grubu hastalıkları da yeniden görülmeye başlamıştır. Gaziantep ili 2013 yılında

en çok kızamık hastalığı görülen il olmuştur. Eğitim açısından bakıldığında, devlet okullarında sadece pasaport ile ülkeye giriş yapanlar veya ikamet izni olanlar eğitim alabilmektedir. Devlet okullarında eğitim alanlar açısından dil sorunu yaşanmaktadır. Bunun dışında Türkiye'den sivil toplum kuruluşları ve Suriyelilerin girişimleri ile sınırlı da olsa eğitim imkânı sunulmaktadır. AFAD sadece Suriyelilerin eğitim alması için okullar inşa etmeye başlamıştır. Ancak bu henüz başlangıç aşamasındadır. Dolayısıyla şehirlerde yaşayan eğitim çağındaki Suriyelilerin yaklaşık %10'u kadarı eğitim almaktadır. Bu açıdan eğitim sistemi üzerinde ciddi bir yük söz konusu değildir. Ancak sığınmacıların eğitim almaması uzun vadede yaratacağı sosyal etkiler açısından risk oluşturmaktadır. Suriyelilerin şehirler üzerinde yarattığı bir diğer etki belediye hizmetleri konusundadır. Suriyelilerle birlikte belediyelerin sorumluluğunda olan çöp toplama, toplu taşıma, trafik, su temini ve dağıtım, şehir temizliği, zabıta hizmetleri, inşaatların kontrolü, kültürel faaliyetler gibi konularda ekstra yük ortaya çıkmıştır. Belediyeler üzerine iki açıdan yük binmektedir. Birincisi, belediyeler il veya ilçelerindeki nüfus sayısı oranında bütçe almaktadır. Ancak sığınmacılarla birlikte söz konusu belediyeler çok daha fazla sayıda insana aynı hizmetleri aynı miktarda bütçe ile sunmak durumunda kalmıştır. İkincisi şehirlerdeki mevcut altyapı (yol, su şebekesi, kanalizasyon sistemi vb.) göç öncesi nüfusa göre inşa edilmiştir. Ancak nüfusun iki katından fazlasına çıktığı Kilis başta olmak üzere yoğun göç alan şehirlerin mevcut kapasitesi, ihtiyacı karşılamakta sıkıntı yaşamaktadır.

Bu konferansta toplanmamızın amacı, daha önce çözülmesi gereken ciddi sorunlara son vermektir. Tüm delegelerimize başarılar diliyoruz. Seni görmek için sabırsızlanıyoruz.

Aklınızda kalanlar için ;

Samet Aba sametaba1903@gmail.com

Ulaş Dalkıran ulasdalkiran@outlook.com

Melda Karataş meltemeldali@gmail.com

